

MITÄ EROA ON ENNAKOINNILLA JA ENNUSTAMISELLA?

Name of recording: 9. Elynvoimaa - Jakso 9 - Ennakointi (v.2.0).wav

Length of recording: 00:47:33

[recording starts]

Juonto [00:00:02]: Tämä on Etelä-Savon ely-keskuksen tuottama podcast-sarja. Avaamme jaksoissa ely-keskuksen eri palveluja ja niiden vaikuttavuutta asiantuntijoiden, yhteistyökumppanien ja asiakkaiden näkökulmasta. Tämä on Elynvoimaa-podcast.

Juonto [00:00:29]: Kun ennakointitietoa hyödynnetään päätöksenteon tukena, puhutaan tiedolla johtamisesta. Moniäänisen tulevaisuuskeskustelun tarve on suuri muuttuvassa yhteiskunnassa. Ennakoinnin laaja-alaisuutta pohtivat ely-keskuksen Merja Toijonen ja maakuntaliiton Hanna Kautiainen.

Hanna Kautiainen [00:00:48]: Hei vaan, täällä on Kautiaisen Hanna Etelä-Savon maakuntaliitosta ja työskentelen ennakoinnin parissa Esavoennakoi 360° -hankkeessa. Ja ennakointia on Etelä-Savossa tehty pitkään ja sillä on vankat perinteet ja hyvää yhteistyötä tehdään, nytkin olemme täällä ely-keskuksessa, niin elyn kanssa ja muiden toimijoiden kanssa. Maakuntaliiton näkökulmasta ennakointityöhön kuuluu muun muassa alueellisen ennakoinnin koordinointi ja esimerkiksi pidemmän aikavälin osaamistarpeet. Ja mitä sillä ennakoinnilla tarkoitetaan tai miksi sitä työtä tehdään, niin kootaan tietoa erilaisista lähteistä ja sitten luodaan tulevaisuudennäkymiä suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Tavoitteena meillä on, että tiedot ovat kaikkien saatavilla ja laajasti käytettävissä. Tosiaan siinä meidän hankkeessamme, joka nyt vielä reilun vuoden ajan on käynnissä, niin keskitymme aluekehityksen indikaattoreihin. Meitä kiinnostaa muun muassa väestö, elinkeinoasiat, osaaminen, hyvinvointi ja ympäristöteemat. Ja sitten tarkastellaan ulkoisen toimintaympäristön muutoksia, esimerkiksi megatrendejä ja skenaarioita ja sitten vielä kolmantena osaamistarpeita. Ja näitä tietoja me kokoamme Esavoennakoi.fi-sivustolle. Tässä lyhyesti mitä minä teen ja Merja jatkaa sitten meidän yhteistyöstämme.

Merja Toijonen [00:02:32]: Olen Merja Toijonen, ennakointiasiantuntija Etelä-Savon elystä. Toisin kuin Hanna, joka on oikeasti ennakoinnin ammattilainen, niin minä olen enemmän käytännön työn kautta tuohon ennakointikokonaisuuteen päässyt mukaan. Fokukseni on työmarkkina-asioissa, työpaikkojen kokonaisuudessa ja työttömyydessä, työllisyydessä, eli tämä näkökulma on kaiken kaikkiaan varsinaisessa työssä selvästi kapeampi. Oikeastaan

johtuu myös siitä, että elyn rooli on yrittäjyyteen, työllisyyteen liittyvät asiat kun sitten taas maakuntaliitto on yleisempi aluekehittäjä ja siellä tulee erilaiset ilmiökokonaisuudet tarkasteluun.

Hanna Kautiainen [00:03:40]: Joo, sinulla on ehkä kapeampi mutta syvemmälle menevä ja meillä laveampi ja suurpiirteisempi, voisiko näin sanoa.

Merja Toijonen [00:03:51]: Joo. Me olemme Hannan kanssa joskus tässä lähipäivinä ihan puhuneet siitä, että mitä eroa on ennakkoinnilla ja ennustamisella ja että puuttuu vielä, että alettaisiin sääitä ennakoida eikä ennustaa. Eli sään ennustaminen, sen tekee se meteorologian laitos. Säähän liittyvä ennakointi taas on sitä, että kun on sääennustus, niin pukeudutaan sitten sen mukaan tai varaudutaan sääilmiöihin. Niitä kahta ei pitäisi sekoittaa sen takia, että ennakointiin liittyy tulevaisuuden tekemisen funktio.

Hanna Kautiainen [00:04:36]: Näin on. Jos sitä ennakointi-käsitettä avaa, niin se liittyy tieteelliseen tulevaisuuden tutkimukseen mutta sitten siinä on kuitenkin tosi paljon käytännöllisempi ja konkreettisempi ote. Semmoinen perusennakointiprosessi jos vaikka tässä meillä aluekehityksen kentällä toimitaan, niin voisi mennä sillä tavalla, että kootaan jostain tietystä aiheesta, vaikka työllisyydestä tai hyvinvoinnista, pohjatietoa ja sitten kokoonnutaan yhdessä keskustelemaan niistä tiedoista ja täydentämään niitä ja sitten kartoittamaan erilaisia mahdollisia tulevaisuudenkuvia. Ja niistä mahdollisuuksista voidaan sitten myös valita yhdessä toivottu tulevaisuudenkuva, jota voi nähdä visiona, sellaisena asiana mihin halutaan tähdätä vaikka täällä meillä Etelä-Savossa strategisesti. Ja juuri mitä Merja sanoi, että ennakointi on tekemistä ja siinä on vahvana se asenne, että tulevaisuuteen voi vaikuttaa ja että sitä tulevaisuutta rakennetaan tässä hetkessä tämän hetken päätöksillä ja toimenpiteillä. Ennakoida voi oikeastaan kaikkea mutta me olemme työssämme ensisijaisesti juuri kiinnostuneita aluekehityksestä ja Etelä-Savon tilannekuvasta ja tulevaisuudennäkymistä.

Merja Toijonen [00:06:14]: Noista ennakointiin liittyvistä haasteista silloin kun puhutaan niistä ilmiöistä mitä me ennakoimme, niin sitä kritisoidaan siitä, että se on kovin hajanaista ja kovin moni taho sitä tekee mutta toisaalta sen pitäisikin olla niin, että kuka tahansa töitä tekee, niin hänellä olisi semmoinen ennakoiva työote siihen omaan työssä olevaan ilmiökokonaisuuteensa ja että on luontevaa, että jokainen tekee sitä ennakointia siihen tarpeeseen mikä hänellä on tai mikä sillä organisaatiolla on. Jos joku haaveilee ennakointijärjestelmästä, jossa kaikki asiat on ennakoitu, niin eihän siihen riitä mikään resurssi missään. On pakko valita ja fokusoida ja se, että on määriteltävä ne ilmiöalueet missä sitä rajallista resurssia hyödyllisimmin voidaan käyttää.

Hanna Kautiainen [00:07:39]: Joo ja sitten jos ajattelee sitä, että mihin sillä ennakoinnilla pyritään, niin tärkeää ei varmaankaan ole se, että me osaamme arvata jonkun yhden oikean lopputuleman joka sitten toteutuu vaikka vuonna 2030 vaan se prosessi itsessään, että me olemme pohdiskelleet erilaisia mahdollisuuksia ja myös varautuneet niihin. Ja juurikin, että se työ tehdään yhteistyössä, että minulla tai Merjalla tai meillä kahdella yhteensä ei varmasti ole oikeaan osuvaa näkemystä tulevasta mutta sitten kun kootaan yhteen erilaisia näkemyksiä ja mielipiteitä, niin voimme sen sitten yhdessä muodostaa. Haluaisin tässä vaiheessa nostaa esiin, että Etelä-Savossa on ennakoinnin suhteen todella hyvää ja vireää yhteistyötä ja siihen kuuluu useita toimijoita. Meillä kokoontuu säännöllisesti noin kuukauden välein ennakointitiimi ja siinä on minun ja Merjan lisäksi elystä ja maakuntaliitosta ja te-toimistosta väkeä noin kymmenisen henkilöä. Sitten pari kertaa vuodessa kokoontuu tulevaisuusryhmä, joka on myös meidän hankkeemme ohjausryhmä tällä hetkellä, ja siellä pohditaan esimerkiksi tulevaisuuden skenaarioiden toteutumista ja arvioidaan sitä ennakointityötä. Ja sitten meillä on hyvin laaja ja vireä ennakointiverkosto ja siinä on noin kolmisensataa henkilöä mukana tällä hetkellä meidän listoillamme. Tämän Esavoennakoi.fi-sivuston kautta voi liittyä uutiskirjeen tilaajaksi ja samalla pääsee mukaan tähän meidän verkostoon. Toimintaan voi osallistua ihan omasta kiinnostuksestaan ja juuri niin paljon kun on rahkeita, että se ei sinällään vaadi sen kummempaa sitoutumista. Mutta tämä verkosto, niin siellä on hyvin erilaisia toimijoita, on oppilaitoksista, kunnista, elinkeinoelämästä, järjestöistä, viranomaisista, tosi laajasti tämän alueen kehittäjiä ja tulevaisuudesta kiinnostuneita henkilöitä. Ja meillä tämän verkkosivun lisäksi tämän verkoston työkaluina on ennakoinnin uutiskirje ja erilaiset tapahtumat ja tilaisuudet mitä tulevaisuus-teeman ympärillä järjestetään. Ja sitten vaikka oppilaitoksessa tehdään omia tulevaisuusprojekteja heidän aloihinsa ja vaikka tutkimusaloihin liittyen ja tätä materiaalia sitten pyritään kokoamaan yhteen sinne meidän sivustollemme mahdollisimman laajasti käytettäväksi. Eli kaikkienensa niin kiinnostusta on ja me olemme myös vuosien varrella kouluttaneet, laskeskelin tuossa eilen, että noin 200 henkilöä Etelä-Savossa on osallistunut ennakointikoulutuksiin eli osaaminen on myös kehittynyt ja niin kuin Merja sanoi, jokainen voi sitä osaamista hyödyntää siinä omassa työssään ja ennakoivaa työtettä hyödyntää.

Merja Toijonen [00:11:01]: Joo ja oikeastaan siihen ennakoivaan työotteeseen rinnalle tarvitaan rohkeutta tehdä päätöksiä ja tehdä valintoja semmoisissa epävarmuudessa, että tulevaisuuden suhteen harvat asiat ovat kiveenhakattuja ja että ne toteutuvat juuri sellaisina, mutta että se tavoite on ja se liittyy siihen taustatietoon mikä on nykyhetkestä ja menneisyydestä ja trendeistä. Harvoin tulevaisuus toteutuu täsmälleen semmoisena ku se on ennakoitu mutta se ei poista ennakointityön tarvetta mitenkään. Elyllä ja te-toimistolla on pari ennakointiin liittyvää välinettä, joista haluaisin erikseen mainita. Te-toimistot ja ely yhdessä ovat tehneet ammattibarometriin liittyvää työtä varmaan ainakin viimeiset 10 vuotta, voi olla, että on ollut pitempäänkin. Sillä tavalla, että arvioidaan useamman sadan ammatin kysyntä- ja tarjontanäkymiä seuraavan puolen vuoden aikana ja sitä miten se kysyntätilanne on muuttumassa. Ja siitä voi melkein sanoa kun niitä ammattibarometri-istuntoja käydään te-toimiston asiantuntijoiden ja elyn asiantuntijoiden kesken, Hannakin on ollut viime vuosina niissä mukana, että vähän laajennettu sitä osallistujajoukkoa, niin se

mitä siinä istunnossa keskustellaan niin se on jopa tärkeämpää kuin se mikä se lopputuotos siitä tulee, koska siinä jaetaan sitä ymmärrystä vähän keskenään siinä istunnossa. Kun sieltä tulee tuotoksena semmoinen posterit, jossa on ammatit lajiteltu sillä tavalla, että on semmoiset ammatit jossa on pulaa jäsennöityt ammatit, joissa on ylitarjontaa ja sitten on ne, joissa arvioidaan olevan kysynnän ja tarjonnan tasapaino. Sitten siitä pitää muistaa, että sen aikaväli on seuraavat puoli vuotta. Ammattibarometriä ei tule käyttää yksinään jos yritetään ohjata nuoria tai vanhempiakin koulutukseen ja mietitään aikaväliä viisi vuotta eteenpäin, niin tilanne voi olla viisi vuotta myöhemmin ihan erilainen ja siihen tarvitaan sitten jo muutakin tietämystä kuin pelkkä se A4-tuloste, jossa lukee nämä ammatit. Ammattibarometrin vaikeutena on sitten myös se, että samaan ammattiryhmään kuuluu useampia ammatteja eli kun sitä ei niin tarkalla tasolla pystytä tekemään, että olisi täsmälleen se tietty ammatti, niin voi sanoa esimerkiksi, että kun puheterapeutit ja kuulontutkijat ovat samassa ammattiryhmässä, niin toisista on julmettu pula koko valtakunnassa, siis puheterapeuteista, mutta kuulontutkijan paikkoja on auki silloin tällöin jossakin, että siitä oikeastaan johtuu se, että istuntojen arvo on isompi kuin mitä lopputuotoksen arvo on.

Merja Toijonen [00:15:34]: Sitten alueellisten kehitysnäkymien raportti, jota tehdään siis seutukunnittain, ely-alueittain kaksi kertaa vuodessa myös, niin siinä arvioidaan alueen kehitysnäkymiä talouden ja työllisyyden ja yritystoiminnan näkökulmasta niin, että siinä on pitkälti mukana sitä samaa ennakoitotoiminnassa mukana olevaa joukkoa, josta Hanna puhui tuossa edellä, että on kymmeniä asiantuntijoita kuitenkin mukana istunnoissa niissä. Se oikeastaan koostuu sillä tavalla, että eri alojen asiantuntijoilta pyydetään asiantuntijatekstejä siihen raakaversioon siitä kehitysnäkymäraportista ja sitten niitä käsitellään semmoisessa paneeli-istunnossa, johon kutsutaan varmaan joku 50-60 ihmistä kuitenkin ja nyt kun on korona-aikaan järjestetty Teamsilla niitä istuntoja, niin niissä on ollut varmaan melkein kaikki kutsutut ja muutama muukin mukana, koska se on ollut niin paljon helpompaa teknisesti osallistua siihen paneeliin kotoa kuin tulla paikan päälle johonkin nimenomaiseen tilaisuuteen. Se on sillä lailla tärkeä väline, että kun saavutetaan yhteistä ymmärrystä siitä mihin ollaan menossa, niin sitä voi todella käyttää kyllä päätöksenteon tukena. Ajatus alueellisten kehitysnäkymien raportista syntyi 2008-2009 siinä taantumavaiheessa kun ministeri Pekkarinen halusi alueelta lyhyen aikavälin tietoa ja se on sitte koettu sillä tavalla hyödylliseksi, että se on oikeasti jäänyt elämään ja on kyllä hyödyllinen väline.

Hanna Kautiainen [00:18:05]: Minusta sinä kiteytit tuossa tosi hyvin, että juuri se ennakoitoprosessin oleellinen asia on se keskustelu ja sen yhteisen näkymän muodostaminen ja ehkä toisilta oppiminen, että mitä moniäänisemmän siitä näkymästä saa, niin sen parempi siitä varmaan tulee. Kuvailit näitä teidän keskeisiä säännöllisesti toimivia prosessejanne, niin meillä tuolla maakuntaliitossa on tehty pidemmän aikavälin tulevaisuustarkasteluja esimerkiksi vuoteen 2030 ulottuvat skenaariot ja nämä on myös tehty isolla kokoonpanolla, että on ollut 60-70 henkilöä siinä prosessissa mukana

kaikkinensa. Sitten on erilaisiin teemoihin tehtyjä tulevaisuustarkasteluja esimerkiksi matkailualalle niin myös sinne vuoteen 2030. Nyt tällä hetkellä ollaan niitä skenaariota päivittämässä nyt kevään aikana ja on tarkoitus vielä syksyllä lähteä kurkistamaan ihan rehvakkaasti vielä eteenpäin, eli 2040-2050. Nyt vaikuttaisi, että me täällä Etelä-Savossakin elämme digiheimojen maailmassa mitä luonnehtii ajasta ja paikasta riippumaton työ ja elinkeinojen murros ja sitten vaikkapa hyvinvointitrendin korostuminen, niin lähdetään sitten taas isolla joukolla miettimään, että miltä se digiheimojen maailma näyttää sitten vielä parikymmentä vuotta eteenpäin.

Merja Toijonen [00:19:53]: Joo, että vaikka siltä teknologian kehityksen ja automaation ja digitaalisuuden yleistymistä, sehän on fakta, niin sitten toisaalta kun miettii aikaa vaikka 10 viimeistä vuotta taaksepäin, niin isoissa määrin työpaikkoja on kuitenkin syntynyt ihan tavallisiin töihin. Jos mietimme vaikka näitä sellutehdasrakennusta ja muun muassa Uudenkaupungin autotehdas vaikka se on teknologialtaan hyvin uudenaikainen, niin ne työt ovat sitten loppujen lopuksi aika kelle vaan. Työn vaatimukset kyllä lisääntyvät vaihdellen, ne uudet vaatimukset voivat olla erilaisia mutta ne eivät välttämättä ole hirveän paljon tiukempia kuin ennenkään.

Hanna Kautiainen [00:21:11]: Ennakoinnissa on kiinnostavaa juuri se, että miten isot, globaalit toimintaympäristön muutokset vaikuttavat tänne meille ja meidän ominaispiirteisiimme. Tietenkin ne synnyttävät haasteita mutta toisaalta myös mahdollisuuksia, mihin on sitten mahdollista tarttua ja lähteä kehittämään asioita eteenpäin. Meilläkin täällä Etelä-Savossa väestöhaaste on ja se kietoutuu myös osaamishaasteeseen. Kun väestö ikääntyy ja myös määrällisesti vähenee, niin mistä sitten saadaan työvoimaa alueen yrityksiin.

Merja Toijonen [00:22:01]: Kun on itketty sitä, että Etelä-Savon väestö on matalasti koulutettua, niin se ei kaikilta osin välttämättä edes pidä paikkaansa. Työikäisellä väestöllä Etelä-Savossa on hieman useammalla ammatillinen koulutus kuin valtakunnassa keskimäärin, mutta pulma on se, että meillä on vajausta korkeasti koulutetusta väestöstä eli korkeakoulututkinnon osalta me olemme hurjasti valtakunnasta jäljessä. Mutta sitten siinä on taas se toinen puoli, että jos halutaan, että Etelä-Savon työnantajat saavat työvoimaa, niin ne työvoimaongelmat ovat enimmäkseen sitä ihan ammattikoulutason väkeä. Voihan sitä toki kysyä, että jos meillä olisi hirveän paljon korkeammin koulutettu väestö, niin missä tahdissa se elinkeinorakenne sitten muuttuisi semmoiseksi, että syntyisi toisenlaisia työpaikkoja, korkeampaa koulutusta vaativia töitä. En kykene ennakoimaan sitä.

Hanna Kautiainen [00:23:38]: Tämä on ehkä juuri tämä pointti, että tässä on siedettävä epävarmuuksia ja sitä, että ei kykene ennakoimaan asioita. Etelä-Savo ehkä ominaispiirteisesti on semmoinen, että meillä on hyvin monipuolinen elinkeinorakenne ja

meillä ei ole semmoisia todella vahvoja klustereita niin kuin muilla alueilla saattaa olla ja niitä osaajia tarvitaan kyllä sitten ihan tosi moneen lähtöön, että se moninaisuus ja kirjo ja sitten nämä jatkuvasti muuttuvat osaamistarpeet niin se on varmasti se haaste tässä osaamisen ennakoinnissa.

Merja Toijonen [00:24:20]: Se haaste on myös niin päin, että kun kaikenlaisia osaajia tarvitaan tulevaisuudessakin, mutta kutakin lajia tarvitaan aika vähän. Se tekee osaamisen kehittämisestä selvästi kalliimpaa, koska ryhmämuotoisena koulutusta voidaan toteuttaa paljon vähemmän kuin jollakin runsasväkisemmällä alueella, jossa on elinkeinorakenne vielä jollakin tapaa, että ryhmittyy edes isompiin kokonaisuuksiin. Maakuntamme elinkeinorakenteesta voi sanoa, sinä sanoit monipuolinen, mutta minä sanoisin jopa pirsoutunut, siis sillä tavalla, että se on sitten toisaalta taas suojannut Etelä-Savoa isoilta alamailta tai isoilta yritysten kaatumisilta ihan näihin vuosiin asti. Nythän meillä on viimeisen puolentoista-kahden vuoden aikana tapahtunut kaksi isoa eli Helprintin alasajo, joka on aiheuttanut sen, että sille alallehan ei kukaan varmaan uskalla ennakoida uusien työpaikkojen syntymistä, että ne ovat lopullisesti menneitä. Ja sitten oli Salikon tapaus Juvalla, jossa oli meidän mittakaavassamme isosta työpaikkamäärästä kysymys. Semmoista hiljaista rakennemuutosta, hivuttavaa rakennemuutosta meidän työpaikoissamme on tapahtunut ja se on sitten taas ollut valtion rahoituksen tai ylipäättään tukirahoituksen kannalta hankala tilanne. Isoihin rakennemuutoksiin saa erityisrahaa mutta pieni hivuttava on omaan piikkiin maksettavaa käytännössä.

Hanna Kautiainen [00:26:37]: Varmaan meillä nuorten ikäluokkien pienuus ja se, että se työmarkkinoille tuleva määrä on vähempi, niin jatkuvalla oppimiselle ja jo työssä olevan väestön uudelleenkouluttamiselle luo paineita.

Merja Toijonen [00:26:57]: Meillähän on ammatillisissa oppilaitoksissa jo aikuisopiskelijoita ihan merkittävä osuus. Savonlinnassa on selvästi enemmän aikuisia kuin nuorisoasteen opiskelijoita ammattioppilaitoksessa Samiedussa, että se tietenkin, sehän on ihan ok, että aikuiset tekevät sitten tutkintoja, vaihtavat alaa ja sitten jos miettii vaikka yrittäjyyspotentiaalia oppilaitoksessa, niin se voi olla jopa isompi semmoisessa tilanteessa, jossa on aikuisempia opiskelijoita, joilla sitten on vähän jo taustaosaamista enemmän. Toki en yhtään väheksy ihan nuorten yrittäjyyttä.

Hanna Kautiainen [00:27:59]: tuntuu, että nyt ollaan päästy semmoisesta ajatuksesta. että on se yksi ala ja ammatti ja yksi tutkinto ja sillä mennään vaan minulla ainakin itselläni on semmoinen ajatus, että kaikki osaaminen kertyy toistensa päälle ja ei mistään nyt suoranaisesti ole haittaa tähän teemaan liittyen.

Merja Toijonen [00:28:24]: Oikeastaan tuohon jatkaen kun nuorisoiläkukat ovat niin hurjan pieniä, niin se asettaa koulutukseen, ohjaukselle ja sille työlle joka tehdään nuorten kanssa niin sillä tavalla lisää paineita, että jos halutaan, että alueen työpaikat saadaan täytettyä, niin jostakin näkökuylmasta olisi fiksua ohjata niitä nuoria jo yhtäpäästä sille alalle missä on selvästi töitä. Mutta eihän yksilölliset halut mene tahtiin sen kanssa mitä viranomaiset tahtovat tai mitä yritykset tahtovat, että toki pitää olla valinnanvapautta, en sitä tarkoita, mutta jos on tilanne, jossa ihminen hakee itselleen jokseenkin varmaa työllisyyttä jota mekään ei pystytä ennustamaan, mutta jokseenkin varmaa, niin silloin pitäisi olla siihen tietoa ja ohjausta, että mihin kannattaisi hakeutua.

Haastattelija 1 [00:29:48]: Se on totta. Viime aikoina olen ilokseni huomannut, että myös eteläsavolaiset nuoret ovat kiinnostuneet tulevaisuustyöstä ja ovat siinä mukana ja heidän kauttaan esimerkiksi ilmastoasiat ovat nousseet tosi isosti esille, että siinä on selvästi havaittavissa korostunut trendi heidän tulevaisuudennäkymissään. Nuortenhan tätä tulevaisuutta pitää myös itselleen päästä tekemään.

Merja Toijonen [00:30:17]: Aivan. Kun puhutaan ilmiöistä kiertotalous ja kestävä kasvu, niin sitten taas toisaalta kun sinä sanoit, että nuoret ovat näistä ilmiöistä kiinnostuneita ja meillä on Etelä-Savossa tietysti monia hyviä edellytyksiä muutoinkin kasvua tukea, niin sillä lailla ollan ihan hyvällä tiellä vaikka väki on vanhenevaa ja se vähenee, että meillä on toki haasteita mutta on meillä mahdollisuuksiakin.

Hanna Kautiainen [00:30:58]: Juuri näin. Ne kytkeytyvät sitten strategiatyöhön ja mitä strategisia valintoja meillä maakunnassakin on tehty ja että mihin asiaan käytetään resursseja ja panostetaan, niin tämä ennakointi toimii siinä vähän niinku semmosena katalysaattorina, pohjustuksena. Siinä on selkeä linkitys sinne strategiapuolelle.

Merja Toijonen [00:31:23]: Mitä ajattelet tästä etätyöstä ja monipaikkaisuudesta, että voittaako Etelä-Savo siinä vai häviämmekö me?

Hanna Kautiainen [00:31:34]: No se onkin jännittävä kysymys ja tämä on se, mihin nyt on tartuttava ja mikä on se kohtalonkysymys, että voitetaanko vai hävitäänkö. Monipaikkaisuutta kun ajatellaan, niin sehän tapahtuu useaan suuntaan. Eräitä tutkimustuloksia on tullut, että monipaikkaisesti työtä tehdään myös suuremmista keskittymistä pienempiin paikkoihin kun meillä ehkä se ajatus on, että täältä harvemmin asuuilta seuduilta tehdään työtä sitten tuonne isommille kirkoille, niin se tapahtuu myös toisin päin. Siinä varmasti vetovoimatekijät ja asumisen asiat ja elinympäristön asiat ja laadukkuus nousevat sitten arvoonsa, että mitä asioita ihmiset arvottavat. Kyllä minä ehdottomasti näkisin, että täällä olisi tosi paljon mahdollisuuksia. Nyt koronavuoden aikana

monipaikkaisuus on ehkä tullut entistä näkyvämmäksi ja myös täällä ihan katukuvassa näkyy. Etätyöläisiä on liikkeellä Etelä-Savossa.

Merja Toijonen [00:32:56]: Yksinomaan jo asuminen, että sinulla on enemmän tilaa ja piha jossa möyhiä [?? 00:33:05] niin kyllä nämä kaikki asiat sillä lailla ovat tärkeitä. Yksi asia on opiskelijoiden liikkuminen ja asuminen, että kun monimuoto-opiskelu yleistyy ja verkon kautta opiskelu yleistyy, niin kun me olemme surreet sitä, että täältä häviävät opiskelijat kun he voivat opiskella etänä, niin voihan se sitten olla nettotilanteessa niin, että kun meiltä lähdetään enemmän kuin tänne tullaan, niin jos meidänkään opiskelijamme eivät sitten lähde asumaan sinne vieraille paikkakunnille vaan asuvat kotona ja käyvät vain päiväselään tai muutaman päivän jossakin muualla, niin se ei välttämättä ole meidän aluetaloudellemme tappio se etäopiskelukaan. Mutta en ole laajassa mitassa toki kannattamassa sitä, ettei ikinä oltaisi paikalla yhteisössä opiskelemassa vaan kaikki menisi verkossa, niin minun käsityksen on kyllä, että siinä ei synny kunnollista professiota vaan se edellyttää yhteisyyttäkin aina välillä.

Hanna Kautiainen [00:34:32]: Se on ihan totta, että kasvaminen ja kehittyminen vaatii kyllä niitä muitakin kuin virtuaalikontakteja, olen ihan samaa mieltä. Ja juuri että on joku semmoinen yhteisö mihin kiinnittyy.

Hanna Kautiainen [00:34:44]: Meillä on nyt oikeastaan ennakoinnin ja yhteisen työn näkökulmasta ihan listalla tällä hetkellä Diakin mahdollinen jääminen alueelle tai keskittyminen joillekin muille paikkakunnille. Sillä on ihan oikeasti Itä-Suomen ja jopa keskisen Suomen, Pirkanmaata myöten, sillä on vaikutuksensa ja se on kuitenkin niin iso asia Pieksämäen näkökulmasta kun siellä koulutetaan sairaanhoitajia ja juuri näitä ammattilaisia joista meillä on pulaa. Alueiden tasapainon näkökulmasta sen puolustaminen on ihan perusteltua, koska sitten heidän opetuksensa olisi pelkästään länsirannikolla, Helsingissä ja, no, länsirannikolla Oulussa, mutta itäinen Suomi jäisi kokonaan katveeseen.

Hanna Kautiainen [00:35:56]: Joo, siihen on vankkaa pohjatyötä tehty, tietoa kerätty ja juuri nämä työllisyysvaikutukset niin oli itselleni yllättävää miten laajalle alueelle ne säteilevät Pieksämäeltä. Jos lähdetään siitä ajankohtaisesta koronapandemian vaikutuksista, niin olemme tämän koko vuoden ajan seuranneet minkälaisia vaikutuksia sillä on ollut Etelä-Savon elinkeinoelämään ja ihmisiin noin muutenkin. Tämmöinen havainto nyt tuoreimpien tilastotietojen perusteella on, että Etelä-Savoon se ei ole niin pahasti iskenyt kuin mahdollisesti muille alueille Suomessa. On hyvin palveluvaltaisia alueita, joissa vaikutukset ovat olleet paljon suuremmat, mutta toki täälläkin on yritystoimintaa kovasti hankaloittanut tietyillä toimialoilla varsinkin.

Merja Toijonen [00:37:02]: Oikeastaan koronapandemian vaikutukset, että mitkä niistä vaikutuksista ovat pysyviä. Miten ihmisten ajattelu todellisuudessa muuttuu, niin sepä onkin mielenkiintoinen kysymys. Kaikkein eniten pitää oikeastaan olla huolissaan siitä, miten taideala, kulttuuri ja tapahtuma-ala, jota on kuitenkin pyritty virittämään sitä matkailua tukeviksi palveluiksi ja muutoin, niin mitä niillä aloilla tapahtuu kun tulee totaalaisia sulkuja ja toimeentulo häviää kokonaan, niin miten ne pitkän aikavälin vaikutukset siltä osin ovat. Teollisuutemmehan on selvinnyt pandemiasta ihan kohtalaisen pienillä vaurioilla mutta miten sitten muut nimenomaan palvelutoimialoilla, niin mitä kaikkea siellä voi tapahtua. Se ei ole välttämättä pelkästään koronan vaikutusta, mutta esimerkiksi kampaamo- ja kauneudenhoitoalalla niin kyllähän siellä on aika pitkälti menty ihan yrittäjähajajaiseen toimintaan, että ei palkatakaan henkilöstöä vaan ollaan sitten rinnan yrittäjinä. Se on omiaan pirstomaan sitten sitä yritysrakennetta, yrityskokoa entistä pienemmäksi ja se ei ole välttämättä hyvä asia, koska joskus se tuotanto vaan on parempi olla vähän isommissa, että mikä tuotantoyksikkö on järkevä ja taloudellisin, niin se on pohdinnan paikka.

Hanna Kautiainen [00:39:17]: Pandemian etenemistä on kyllä, voi myöntää, aika mahdoton ennakoita, mutta ajattelen, että jos jossain vaiheessa päästään tilanteeseen missä päästään vapaammin liikkumaan, niin juurikin nämä alat joissa on ihmisten kohtaamista, palvelualat ja matkailualat ja kulttuurialat ja muut sen sellaiset, niin kuvittelisin, että on kyllä syntynyt valtava patoutunut kysyntä ja nähdään se arvo, että mitä ne tuottavat ihmisen elämään, niin siellä voi hyviä merkkejä löytyä. Ja meillähän on vaikka matkailualalla tässä pandemia-aikana tehty paljon kehitystyötä ja uudenlaisia palveluita ja tuotteita ja varmaan tämä Etelä-Savon matkailun rakenne, tällainen pienimuotoinen, hajautunut, turvallinen, luonnon elementit varmasti tulevaisuudessakin ovat valttikortteja. Vai aiotko matkustaa heti massakohteeseen kun pääsee?

Merja Toijonen [00:40:29]: Ei kun Savonlinnaan lähden heti kun se on mahdollista. Minusta oli viime kesänä hauska, kun tv-uutisissa joku porilainen kommentoi, että käytiin ensimmäistä kertaa elämässä Savonlinnassa ja meinataan mennä ensi kesänä uudestaan. Kyllä sitä voi kotimaasta löytää sellaisia kohteita jotka ovat oikeasti kiinnostavia, niitä ei ole vain tullut, että matkustetaan ulkomaille. Mutta itse asiassa sillä tavallahan se viesti näistä eri matkailukohteista parhaiten kulkeekin, että se menee maallikon suusta maallikon korvaan.

Hanna Kautiainen [00:41:16]: Puhutaanko näistä Etelä-Savon vahvuuksista ja elinkeinoelämän kulmakivistä.

Merja Toijonen [00:41:26]: Elinkeinoelämän kulmakivet, jos ajatellaan toimialoja, mitkä ovat Etelä-Savon kannalta erityisen tärkeitä, niin aloitetaan maa- ja puutarhataloudesta, koska siinä on niin paljon semmoista jota pitää miettiä ihan erityiskysymyksenä. Vielä 15 vuotta

sitten maataloudessa oli aika paljon kausitöitä työnvälityksessäkin. Nyt sitten tilanne on sillä tavalla ihan erilainen, että tosi paljon käytetään ulkomaista kausityövoimaa. Ja kun maatalouden osuus työllisten määrästä on erityisen iso jos ei ole valtakunnan suurin niin on ainakin lähellä sitä...

Hanna Kautiainen [00:42:23]: Toiseksi suurin.

Merja Toijonen [00:42:24]: Joo. Jos viisi prosenttia on koko valtakunnan niin me olemme lähellä kymmentä.

Hanna Kautiainen [00:42:31]: Seitsemän, kahdeksan.

Merja Toijonen [00:42:34]: Joo, lähellä kymmentä prosenttia. Sillä on merkitystä ja sitten kun toimialan kannattavuus on heikentynyt viimeistään siinä kohtaa kun tuli Venäjän pakotteet. No siinä kohtaa heikkeni tuo toimialan kannattavuus erityisesti ja kun niistä ei ole pystytty luopumaan, niin se aiheuttaa kyllä siellä ongelmia. Sitten toisaalta vireänä pysyvät maatilat ja se miltä se maaseutu näyttää, niin sillä on sitten vaikutuksia tietenkin myös loma-asutuksen houkuttelevuuteen ja muuhun, että siellä säilyy palveluja jonkin verran. Se palveluvarustus riippuu paljon siitä, että on siellä vakituistakin asutusta.

Hanna Kautiainen [00:43:35]: Etelä-Savossa maatilojen tulot tulevat hyvin monista eri lähteistä ja on esimerkiksi maaseutumatkailua.

Merja Toijonen [00:43:43]: Maaseutumatkailua oli muuten tuettu myös aika vahvasti maaseuturahaston kautta viime vuonna, siitä oli oikein erityismaininta, että hyvin iso osio, oli neljän ja viiden miljoonan välillä muistaakseni se tuki siellä.

Hanna Kautiainen [00:44:02]: Alkutuotantoon ja ruuantuotantoon liittyen myös elintarviketeollisuuden yksiköitä on maakunnassa.

Merja Toijonen [00:44:14]: Joo. Metsätalous, mekaaninen puunjalostus, nehan molemmat työllistävät hyvin ja se mekaaninen puunjalostus muun muassa se on tästä koronapandemiasta selvinnyt varsin vähillä vaurioilla. Vuoden vaihteen tienoilla oli muutamia kalliiden päivien lomautuksia mutta ei oikeastaan muuta, että se kun koronan aikaan Suomessakin rakennetaan tämmöstä pientä peruskorjausta tehdään loma-asunnoilla ja kodeissakin, niin se vaikuttaa puun kysyntään.

Hanna Kautiainen [00:45:07]: Joo ja metsäsektoriin linkittyy myös vahva teknologiateollisuus.

Merja Toijonen [00:45:11]: Meillä kyllä. Andritz [?? 00:45:13] toimitti koneita Äänekosken sellutehtaalle ja Veisto toimittaa puunjalostukseen erilaisia koneita.

Hanna Kautiainen [00:45:24]: Sitten palvelupuolelta tästä matkailusta ollaankin puhuttu, niin se on varmasti yksi vahvuksistamme. Ja siihen linkittyen kovin monet toimialat. Jos ajatellaan vaikka pandemian vaikutuksia mikä on, jos isoja tapahtumia, mitä meillä täällä Etelä-Savossa on vaikka oopperajuhlat, niin joudutaan perumaan, niin ne välilliset vaikutukset aluetalouteen ovat aivan valtavan suuret, ei pelkästään matkailuyrittäjiin tai tapahtumayrittäjiin.

Merja Toijonen [00:45:54]: Oikeastaanhan se oli viime kesänä yllätys, että Savonlinnaan sinänsä ihan hyvästä syystä matkustettiin tosi paljon vaikka oopperajuhlia ei ollutkaan. Se kesä pelastui aikalailla mutta eihän se vuosi sitten kaiken kaikkiaan kaksinen ollut taloudellisesti näille.

Hanna Kautiainen [00:46:19]: Joo, ulkomaalaiset matkailijat kun puuttuvat miltei kokonaan, niin sitä on vaike paikata kotimaan matkailijoilla. Vahvuuksia on löydetty, strategiset kärjet metsä, vesi ja ruoka.

Merja Toijonen [00:46:35]: Metsän merkitys, myös virkistyskäyttö, no metsä ja vesi ovat molemmat oikeastaan yhtä lailla tuotannollisia kuin virkistyksellisiä elementtejä.

Hanna Kautiainen [00:46:50]: Niin, siellä ovat palvelut ja hyvinvointi myös mukana.

Merja Toijonen [00:46:53]: Vesihän ei tuotannollisena kovin paljon ihmisiä työllistäkään toistaiseksi ainakaan, mutta luonnonvedet, järvet ovat aluetalouden kannalta tosi tärkeitä.

Juonto [00:47:18]: Tässä jaksossa ennakkoinnin laaja-alaisuutta olivat pohtimassa ely-keskuksen Merja Toijonen ja maakuntaliiton Hanna Kautiainen. Tämä oli jakso Etelä-Savon ely-keskuksen tuottamasta Elynvoimaa-podcast-sarjasta.

[recording ends]